

Marta Sanz: «No vull fer poesia de la desgràcia per fer-la més digerible»

L'escriptora madrilenya creu que hem de fugir de "la cultura d'esparadrap i consol"

L'escriptora Marta Sanz. Foto: Berta Sánchez-Casas

Hi ha casualitats o conjuncions astrals o digueu-li com vulgueu que són molt benvingudes. Un dimecres vaig a Trep a fer un duo amb la psicòloga Anna R. Ximenes. Es tracta de parlar de la por. Tres hores de cotxe permeten molta conversa i anem a parar on sempre anem a parar: als llibres. Ella em recomana Marta Sanz (<http://escriptoras.com/escriptoras/Marta-Sanz>) . L'endemà demano el seu assaig *No tan incendiario* (<http://www.editorialperiferica.com/?s=catalogo&l=125>) a Perifèrica. Me l'envien. No el rebo. Hi insisteixo. Me l'envien *on line*, divendres. El llegeixo. M'agrada. Molt. És intel·ligent, transgressor i valent perquè per fi es carrega als estovats postmoderns i reivindica la força de la literatura. La vull entrevistar per a CATORZE, però viu a Madrid. Em resigno pensant que quan hi hagi d'anar, aprofitaré per contactar-hi, però aleshores, l'astre va a parar on ha d'anar a parar. Dilluns rebo una convocatòria de roda de premsa d'Anagrama i, a qui porten? A Marta Sanz. Heralde ha decidit reeditar la seva novel·la *La lección de anatomía* (http://www.anagrama-ed.es/titulo/NH_530) . No m'estranya. L'entrevisto a La Central del carrer Mallorca. En lloc d'un AVE per un ull de la cara, hi vaig a peu, de franc.

Dius que escriure 'La lección de anatomía' ha estat una manera de mirar-te.

Ara tinc 46 anys i el llibre el vaig escriure als 40, per fer un repàs. Miro enrere i miro com m'he convertit en la dona que sóc. Escric un autoretrat despullada perquè considero que el cos despul·lat és el gran testimoni del que hem estat. El cos és un text. Decideixo mirar-me en les meves relacions amb altres dones, des d'una perspectiva heterosexual. Miro la mare, l'àvia, les amigues, les companyes de feina, però fujo de la masturbació. Corregeixo la fal·làcia que la identitat és el mateix que la intimitat, és més que això. La novel·la va buscant el punt de trobada i no la singularitat del personatge. Podria tenir a veure amb el que ara es diu una *selfie*, però el tractament del llenguatge no té res d'exhibicionisme.

Per què les dones?

Moltes dones de la meva generació comencem a escriure amb la fantasia ingènua que estem en igualtat de condicions i fem històries que no tenen res a veure amb els nostres problemes específics. Amb el pas dels anys, ens hem adonat que era una ficció i que continuem estant en desavantatge. Jo escric des del que sóc. Vinc d'una família d'extracció proletària, amb segona generació més intel·lectual, sóc dona i practico un tipus de feminisme que és autocrític amb les mateixes dones.

No et feia molta mandra tornar a un text antic?

Quan es va publicar, es va deixar morir molt ràpidament i a l'Heralde li agradava molt, així que l'ha rescatat. Al rellegir-lo, en vaig depurar l'estil, el vaig reestructurar en capítols i en vaig fer dos de nous, un dedicat a la meva amiga Claudia Fernández, li devia.

A l'assaig que acabes de publicar dius que s'ha d'escriure un altre cop de manera lletja i del que és lleig. Com ho portes, enmig d'aquest món que sembla només jugar a les

aparences?

Ho intento portar amb coherència. Aquesta és una manera de contravenir el prejudici respecte el llenguatge literari que busca unes metàfores meravelloses, paraules delicades, jugar amb la subtilesa, amb economia i pudor. Cada llibre té el seu llenguatge. Hi ha històries que no poden ser belles perquè no pots estilitzar la desgràcia. No vull fer poesia de la desgràcia per fer-la més digerible. No vull neutralitzar el que és lleig, sinó fer-lo visible. Radicalitzar les contradiccions i que tots hi vegem més. La literatura no ens ha d'emboirar la realitat. No m'interessa la cultura d'esparadrap i consol.

Amb això sembla que la literatura ha estat més conservadora que les arts plàstiques, que fa temps que ens mostren la lletjor de manera més valenta.

En el món de la literatura s'ha demonitzat tot intent de fer novel·la política perquè de seguida s'ha titllat de pamfletari, però molts escriptors estem en la tessitura de contradir aquesta frase feta que està escrita només pensant en el cànon, com Isaac Rosa, Elvira Navarro, Belén Gopegui. La novel·la és el més conservador dels gèneres perquè és el més comercial i estem tractant els lectors com a clients. Se'ns diu que se'ls ha de lliurar materials previsibles i que no els facin sentir incòmodes, com una sèrie de tele per després de dinar.

En la poesia hi ha hagut més ànims per tocar la pera de manera intel·ligent.

Sí, hi ha hagut una tendència més transgressora. Ara penso en Olvido García Valdés, amb una sintaxi política per desconcertar i subvertir l'ordre establert. També hi ha la poesia *sonajero*, però. A mi m'agraden els poemes que no sonen com a poemes.

A mi m'agrada que al teu assaig t'atreveixis a parlar de la dictadura del lector, encara que no empres aquest terme.

Hem perdut el concepte del lector de qualitat, parlem només de la quantitat. Hi ha escriptors que no ens agraden i diem que són amanerats, conservadors o el que sigui, però el lector tenim la tendència a no adjectivar-lo i aquesta és una manera de subratllar la supèrbia del lector legitimat per les lleis del mercat. Les arts plàstiques s'han alliberat del públic. Quan els artistes assumeixen riscos, saben que això els allunya d'un públic. Això no vol dir que un no tingui la vocació de ser popular, però, en el sentit de generar un tipus de cultura que tingui un valor educatiu, que reporti alguna cosa més enllà de l'entreteniment. No una cultura pensada per a televidents.

La teva defensa d'una cultura popular sembla molt lligada al moviment 15M. Quina opinió en tens?

Tinc una postura ambivalent, fins i tot paradoxal. Ho vaig viure amb una alegria enorme perquè per fi la gent prenia els carrers reivindicant coses evidents, amb lemes com *Mal pan, peor circo*. Hi va haver altre cop la valentia de convertir la política en alguna cosa que formava part de la vivència quotidiana. Però hi tinc un rebuig per la seva crítica a tota la política. Hi ha una pèrdua de memòria respecte als qui han estat els lluitadors en aquest país, una falta de respecte i de consciència. No pots posar tota la política en el mateix sac.

Perdona que et faci aquesta pregunta, però la fi justifica els mitjans?

De vegades sí. És terrorífic perquè un dels mantres de la ideologia invisible es la demonització de tota violència revolucionària davant d'una violència sistèmica que ni tan sols s'anomena *violència*. Els desnonaments, les hipoteques fruit de l'engany, l'atur són violència. Algun mecanisme s'ha d'articular per combatre tot això, i aleshores t'acusen de violent.

Per què s'està aguantant tant?

Tenim encara la consciència que hi ha alguna cosa que es pot perdre. Estem empresonats en les nostres petites mesquineses. És més fàcil i més segur allò que coneixem. Jo també em considero una poruga.

Però per creure realment que un altre món és possible, hauríem de començar per nosaltres mateixos, i ara en ve una altra de difícil: som bons per naturalesa?

Uf, per què em fas això?

Ho sento. Ja entenc que no pots dir un sí o un no, a aquestes altures del partit.

Em costa molt parlar des de les essències. No tinc ni idea de com és l'ésser humà. No sé si les dones som més visceral i ells més racionals. Desconfio de tot essencialisme perquè crec que serveixen per deixar en desavantatge als més desfavorits. L'individu és inseparable de la comunitat. No són antagònics. Parlar en abstracte de la condició humana és obsolet i idealista en el mal sentit de la paraula.

Amb això de fugir de les essències ets postmoderna, encara que a l'assaig ets molt crítica amb la postmodernitat?

Fujo dels essencialismes, però no de les ideologies. No es pot confondre una cosa amb l'altra. En la postmodernitat hi ha una crítica al llenguatge com a instrument ideològic i com a eina de manipulació que és molt respectable, però hi ha una altra vessant de la postmodernitat que ens va fer mal perquè va anar a favor d'una cultura divertida i oportuna, d'entreteniment, de glamur, del tot val, estupenda sempre, i sobretot menys esforçada per a aquest lector de no qualitat que ja ha desallotjat altres propostes més pencaires i ens ha deixat en un estat deplorable.

Com ho portes tu, personalment?

Sóc la dona d'un aturat de llarga durada de 54 anys i tinc una consciència vivencial de la realitat. Milito i intento no mantenir-me'n al marge. No sóc excessivament consumista. El meu únic vici és sortir de canyes. Intento no autocensurar-me i no deixar-me portar pel que s'esperaria de mi. Intento escriure el llibre que necessito escriure.

Gràcies, no només el necessitaves tu.